

Експертний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Ми, як історики-джерелознавці та релігієзнавці, зокрема Київського християнства, впевнені у необхідності та доцільності надання статусу пам'ятки культурної спадщини національного значення за видом історія об'єкту культурної спадщини місцевого значення «Ділянка прибережного міського кварталу Середньовічного Києва XI-XIX ст.», оскільки територія пам'ятки безпосередньо пов'язана з найважливішими історичними подіями хрещення Київської Русі-України, коли була визначена доля багатьох народів, а перш за все - українців.

Пам'ятка є важливим свідком давньої історії, видимим елементом нашої ідентичності, в фундаменті якої лежить Київ, "мать городов руських", де в 988 році, задовго до заснування Москви (1147 р.), а відтак і Московського царства, кипіло культурне життя такого рівня, що дозволило прийняти християнство як більш духовно розвинену систему поглядів, принципів, способу життя, втягнути в цивілізаційний зсув сотні тисяч людей, які визначили подальший хід розвитку всієї Східної Європи.

Судячи з історичних, археологічних, топонімічних даних в X ст. на території, в яку попадає пам'ятка, київський князь Володимир хрестив киян в річці Почайні при впадінні її в Дніпро, що привело нашу країну в союз європейських народів, сприяло економічному, соціальному, політичному, культурному і духовному розвитку Русі-України.

Цей вікопомний період в історії нашої країни завжди цікавив вчених - істориків, філософів, релігієзнавців, лінгвістів, мистецтвознавців, богословів, археологів та ін. Вони, як і літописний Нестор, задавалися питанням: "Звідки пішла Земля Руська і хто в Києві почав першим княжити?"

Ставши першим писаним історичним джерелом, "Повість врем'яних літ" дала прозору і чітку відповідь, за якою русичі себе ідентифікували як місцеве населення, що проживало на київських горах та Подолі майже від V ст.

Неодноразово на догоду всяким замовникам подія хрещення киян інтерпретувалася в різний спосіб. Але завжди незмінною темою всіх давньоруських літературних пам'яток було визнання особливої ролі князя Володимира у хрещенні Русі, яке сталося саме тут, в Києві, в річці Почайна 1030 років тому. Існує багато й інших середньовічних джерел, які засвідчують згадані місце і час хрещення киян.

Зокрема, про це пише не лише славнозвісний Нестор, а й батько нашої історії Михайло Грушевський. Ця видатна подія стала предметом досліджень ігумена київського Михайлівського Золотоверхого монастиря, історика і відомого київського духовного письменника XVII століття Феодосія Софоновича, історика XIX ст. і церковного діяча, почесного члена

Імператорського Московського археологічного товариства, Київської духовної академії, члена засновника Історичного товариства Нестора-Літописця Петра Лебединцева, відомого дореволюційного церковного історика, професора Київської духовної академії Івана Малишевського, професора Московської духовної академії Євгена Голубинського, відомих істориків ХІХ століття Максима Берлінського та Миколи Закревського.

Підкреслимо, що триваюча й досі дискусія щодо обставин хрещення самого князя Володимира ніколи не стосувалась обставин хрещення наших пращурів, які може і не так радісно і добровільно, як хоче нам показати літописець, але таки прийшли до річки Почайни - і млад, і стар, і чоловіки, й жінки, і багаті, і бідні, й охрестилися, щоб не стати ворогом («противними») своєму князю.

Осмислюючи цю важливу подію - хрещення киян, в якій головна заслуга приписується князю Володимиру, дослідники завжди звертали увагу на локалізацію подій повергнення язичницьких ідолів, хрещення княжичів та киян, на ті літописні місця, які переконливо свідчать про Поділ, про Київ. Сакралізація цих місць, яка супроводжувала давньоруські літописи, життя святих, літературні твори та народні перекази, легенди досі присутня в свідомості киян, які безпомилково пов'язують річку Почайну з Києвом, з Руссю, з історичною Україною, а Поділ – із подіями хрещення наших пращурів. Саме тому й сьогодні на території коло сучасної Поштової площі ми бачимо багато аутентичної топоніміки, пов'язаної із хрещенням.

З півдня від площі в баптистерії колони Магдебурзького права, яку знаємо також, як Нижній або Перший пам'ятник св. Володимиру, знаходиться так зване Хрещатицьке джерело – місце хрещення 12 синів кн. Володимира. Безпосередньо за ним Хрещатий Яр у парку Володимирська гірка, також відомий, як місцевість Хрещатик. Зі сходу від площі вздовж набережній Дніпра (Почайни) йде вулиця Набережно-Хрещатицька, яка до 1869 року мала назву Хрещатик (Велика Хрещатицька або Хрещатицька). По схилу Володимирській (Михайлівській) гори до Поштової площі сходить лінія Фунікулеру, місце якого Феодосій Софонович та інші дослідники пов'язують із стародавнім Боричевим узвозом, яким до літописного Ручая (Почайни) кияни тягли повергнутого бовваца язичницького Перуна, та який знаходився поруч із Володимирським (тоді Різдяним узвозом). Під горою у Поштової площі стародавній Боричев узвіз (пізніше відомий також як «ров Боричев») наразі майже сходиться із сучасною однойменною вулицею.

Петро Лебединцев в своїх «Исторических заметках о Кieve», посилаючись на план міста Києва від 1693 р, що зберігався в той час в Московському головному архіві Міністерства закордонних справ, писав, що Боричев узвіз проходив між церквою Різдва і Трьохсвятительською церквою, з яких одна була початком, а інша кінцем цього узвозу. Водночас за церквою Різдва гирло Почайни уявляло собою затоку Дніпра, яка була дуже зручною для розташування стародавньої гавані.

В літописах місце під Боричевим узвозом вказується у зв'язку із візитом у 945 році до княгині Ольги древлянських послів, які поставили свої човни під Боричевим, а гавань на Почайні вказується у зв'язку із візитом у 955 році до княгині Ольги візантійських послів. Таким чином місце розташування стародавньої гавані майже очевидно приходиться на територію сучасної Поштової площі та Річкового вокзалу. При цьому, за думкою Івана Малишевського, саме місце під Боричевим було найбільш зручним для проведення масового хрещення киян у водах річки.

Наукове відкриття, здійснене київськими археологами в 2015-2017 роках на Поштовій площі, підтвердило історичні дослідження минулого щодо місця повергнення язичницьких ідолів (Боричев узвіз) та хрещення киян (води Почайни-Дніпра). Зокрема, археологами знайдена транспортна конструкція, яка поєднувала верхнє місто з нижнім в районі Михайлівської гори, а тому повторює напрям літописного Боричевого узвозу. Індивідуальні знахідки (княжі печатки, митні вислі пломби тощо) підтверджують знаходження на місці будівельного майданчика (між Поштовим домиком та церквою Різдва) цієї стародавньої гавані, зафіксованої також, зокрема й на картах XVII-XVIII ст., та відношення знайденого розкопками кварталу до її службової території.

Також, судячи з облікової документації пам'ятки «Ділянка прибережного міського кварталу Середньовічного Києва XI-XIX ст.», археологами знайдено рештки середньовічних Хрещатицьких брам Києва, які, судячи з мапи-плану І. Ушакова (1695 рік), до пожежі 1811 р. відкривали в'їзд з південної сторони (від Хрещатицького джерела) до центральної вулиці Подола.

Виходячи зі сказаного, можемо впевнено стверджувати, що пам'ятка відповідає критеріям етнографічної, історичної, наукової цінності об'єкта культурної спадщини національного значення, згідно з вимогами Постанови Кабінету України від 27.12.2001 № 1760.

Більш того, видатне місце на Поштовій площі потрібно зробити надбанням не тільки киян чи українців, але й всіх європейців, які б пересвідчилися, що Україна - це Європа, це цивілізований світ, який в X ст. вже існував на рівні, а десь і в чомусь може й переважав, деякі Європейські країни, що Русь природно вписалася в європейські пошуки своєї культурної ідентичності, що вона сама стала осередком (вогнищем) цивілізації для багатьох східнослов'янських земель.

Встановлення національного статусу пам'ятки історії для визначного місця, пов'язаного із літописними подіями хрещення Київської Русі-України - це особлива переможна зброя в ситуації гібридної війни між Україною і Росією, в процесі якої загарбуються не тільки території, але й наша історична пам'ять, що є незаперечним доказом материнськості, метропольності Києва щодо Москви, а також першородства Київського християнства.

Експертний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Анатолій Колодний, доктор філософський наук професор, заступник директора-керівник Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України, президент ГО «Українська асоціація релігієзнавців», член Експертної ради при Міністерстві культури України, Заслужений діяч науки України;

Людмила Филипович, доктор філософських наук, професор, завідувач відділом філософії та історії релігії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України, віце-президент ГО «Українська асоціація релігієзнавців», професор Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Підпис Колодного А.М.
та
Підпис Филипович

Заслужений діяч науки України

Експертний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного
із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Ігор Гирич, історик, доктор історичних наук, головний редактор журналу «Пам'ятки України», член-кореспондент Української вільної академії наук (з 1998 р), дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка (2005);

Гирич

*Підписою д.і.ч. Гирича
завідую :*

затв. директором

ІІІІІ

О.О. Мабрік

Експерний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Олександр Алфьоров, кандидат історичних наук Інституту історії України НАН України, ведучий авторської передачі "Історичні фрески" на Українському радіо, керівник кампанії "Пам'ять Нації"

Експерний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного
із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Архім. Кирило (Говорун), доктор філософії, професор університету Лойола
Мерімаунт в Лос-Анжелесі;

Експертний висновок

щодо належності Поштової площі до території визначного місця, пов'язаного
із літописними подіями хрещення Київської Русі-України

Анна Гончаренко (Аннабелла Морина),
краєзнавець, голова ГО «Громадський Рух «Почайна»

